

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SHAROF RASHIDOV NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI
AGROBIOTEXNOLOGIYALAR VA OZIQ-
OVQAT XAVFSIZLIGI INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60811000
2024-yil "10" oy

O'simlikshunoslik
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	800 000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810 000 – Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi:	60811000 – Meva-sabzavotchilik va uzumchilik

	berish. Yerni xaydash oldidan mahalliy va mineral o'g'itlar berish, kuzgi shudgorlash. Yerni erta ko'klamda va ekish oldidan ishlash sistemasi. Tukli chigitni ekish oldidan namlash va dimlash. Chigit ekish texnologiyasi, ekish muddatlari va me'yorlari. Respublikada hozirgi davrgacha qo'llanilgan chigit ekish usullari. Chigitni erta va to'liq undirib olish tadbirlari.
	G'o'za qator oralarini ishlash muddatlari, kengligi va chuqurligi. Himoya zonasi kengligi, g'o'zani o'toq qilish va ketmon chopig'i. Kultivatsiya ishchi qismlarini o'rnatish sxemalari. Egat olish va o'g'it berish texnikasi. Paxta dalalarida begona o'tlarga qarshi kurash chorlari. G'o'zani turli davrlarda suvga bo'lgan talabi, sug'orish manbalari. Mineral o'g'itlar (azotli, fosforli, kaliyli, murakkab o'g'itlar). Mikro o'g'itlar, mahalliy o'g'itlar, ko'kat o'g'itlar, bakterial o'g'itlardan foydalanish).
	Chekanka o'tkazish usullari: qo'lda, mashinada, ximiyaviy usulda. G'o'zani rivojlanishiga, ko'chat qalindigiga qarab chekanka o'tkazish muddatlari.
	III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar: Amaliy (A) Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi.
A1	Don ekinlarining umumiy tavsifi
A2	Bug'doy turlari, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A3	Arpaning turlari, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A4	Javdar morfologik xususiyati biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A5	Tritikale morfologik xususiyati biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A6	Suli turlari, asosiy turlari, morfologik xususiyati biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.
A7	Makkajo'xori kenja turlari va morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A8	Jo'xori kenja turlari, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A9	Sholi morfologik xususiyati biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A10	Tariq asosiy turlari, morfologik xususiyati biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A11	Marjumaq sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A12	Donli ekinlar ekish me'yorini hisoblash
A13	Donli ekinlarning ko'chat qalinligini aniqlash va hosildorligini chamlash
A14	Qo'ngirboshli yem - xashak o'tlarining umumiy morfologiyasi biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A15	Don-dukkakli ekinlarning umumiy morfologik xususiyati
A16	No'xat-sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A17	Loviya-sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A18	Soya - sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A19	Dukkakli yem hashak ekinlarning morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi
A20	Beda - umumiy morfologik belgilari biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi

	Ildizmevali ekinlar ahamiyati va tarkibi. Qand lavlagi ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, ekin maydoni, hosildorligi. Biologiyasi va navlari. Qand lavlagi yetishtirish texnologiyasi - o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubi, me'yor, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubi: muddati, kombaynlar, urug'ni tozalash va saqlash
M11	11-Mavzu. Moyli ekinlar tavsifi va ahamiyati. Kungaboqar - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi. Moyli ekinlar - xalq xo'jaligidagi ahamiyati umumiy tavsifi, tarkibi, sifat ko'rsatkichlari, guruhlari. Kungaboqar - ahamiyati, tarqalishi, tarixi, hosildorligi, biologiyasi, navlari. Urug' va silos tayyorlash uchun yetishtirish texnologiyasi - o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubi, me'yor, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubi: muddati, kombaynlar, urug'ni tozalash va saqlash
M12	12-Mavzu. Tamaki - biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi Tamaki - ahamiyati, bargning kimyoviy tarkibi, tarqalishi, tarixi, biologik xususiyati, hosildorligi, navlari. Tamaki ko'chati yetishtirish - ekish muddati, me'yor, ko'chatni parvarishlash. Yerni ko'chat o'tqazishga tayyorlash, ko'chat o'tqazish, muddati, qalinligi, o'g'itlash, sug'orish, parvarishlash, gul to'plami va barcha novdalarni yulish. Tamaki barglarining yetilishi va ularni yig'ish, quritish.
M13	13-Mavzu: Lub-tolali ekinlar ahamiyati. Kanop biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi Lub-tolali ekinlar - ahamiyati, tarkibi, hosildorligi, guruhlari. Kanop ahamiyati, kelib chiqishi, tarqalishi, biologiyasi, navlari. Yetishtirish texnologiyasi - o'tmishdosh, yerni asosiy ishlash, o'g'itlash tizimi, ekish muddati, ekish uslubi, me'yor, chuqurligi. Ekinlarni parvarish qilish, sug'orish, begona o't va zararkunandalarga qarshi kurashish. Hosilni yig'ishtirish uslubi: muddati, kombaynlar.
	14-Mavzu: G'o'za biologiyasi morfologiyasi va rivojlanish fazalari. G'o'zani tuproqqa, haroratga, suvga, oziq moddalarga va yorug'likka bo'lgan talabi. G'o'zaning o'sib rivojlanishi uchun talab etilgan quyi, qulay va yuqori haroratlarda, foydali harorat yig'indisi. G'o'zaning rivojlanishi davrida oziq moddalarga bo'lgan talabi. Asosiy va oraliq rivojlanish fazalari va ularning o'sish muddatlari, dastlabki hosil shoxining paydo bo'lish balandligining amaliy jihatdan ahamiyati. G'o'zaning ildiz sistemasi tuzilishi. Poya. Bosh poya va uning o'sishi. Poyaning yotib qolish sabablari. Bargning tuzilishi va ahamiyati. O'suv (monopodial) va hosil shoxlari (simpodial) ularning tuzilishidagi bir-biridan farqlari. G'o'zani shoxlanish tiplari, monopodial, simpodial va oraliq tiplardagi shoxlanishlar. Simpodial shoxlarning tiplari va kenja tiplarining tuzilishi. G'o'za gulining tuzilishi va gullash qonuniyati. Ko'sakning tuzilishi va g'o'za tupida hosil organlarining to'kilish qonuniyati. Chigit va uning tuzilishi. Tolani paydo bo'lishi va rivojlanishi
M15	15- G'o'za navlarini intensiv texnologiyalar asosida yetishtirish agrotexnologiyasi Asosiy rayonlashirilgan o'rta va ingichka to'la g'o'za navlari tavsifi. To'qimachilik sanoatining navlarga qo'ygan talablari. G'o'zapoyalarni yig'ishtirib olish. Begona o'tlarga qarshi kurashish, dalani tekislash, yerlarning sho'rini yuvish va yaxshov suvi

Universitetning 2024-yil 16- avgustdagi 301-ij buyrug'inasosida fan dasturlari va mustaqil ta'lim topshiriqlarini ishlab chiqishga ma'sul ishchi guruhi:

Rais - Sh.T.Xoliqulov. Sh.X.Xoliqulov
Kafedra mudiri: Sh.Mamasov
Institut o'quv uslubiy kengash raisi: T.F.Rajabov
Institut direktori: A.S.Soleyev
Sh. Rashidov nomidagi SamDU O'quv ishlari bo'yicha I-prorektor:

QO'SHIMCHA ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 56 b
2. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligi garovi, "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 47 b.
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 485 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. "O'zbekiston" NMIU, 2017. - 103 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2017 y., 6-son, 70-moddada
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 13-iyundagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi xodimlari kuni" bayram tadbirida belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda, qishloq xo'jaligining mavjud imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish, sohasida iqtisodiy isloxlarni yanada chuqurlashtirish, ilm-fan yutuqlari va innovasion yangiliklarni tizimli joriy etish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha kechiktirib bo'lmaydigan chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3432-sonli Qarori
8. Umarov Z., Atabayeva X., Gumirov I.- Kornovsnye travy Sredney Azii. T. 1990. O'quv qo'llama 45 bet.
9. Atabayeva X. Dala ekinlarini qo'shib ekish. O'quv qo'llama, T. 1989, 55 b.
10. O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya qishloq xo'jalik ekinlari «Davlat Reyestrini» yig'ishtirib olish bo'yicha texnologik karta. T. 2022 y Toshkent 2019 y.
11. A.Razzokov Uzbekiston paxtachiligi tarixi, Toshkent
12. O'zbekiston qishloq xo'jaligi vazirligi tomonidan chop etilgan paxta yetishtirish va hosilni yig'ishtirib olish bo'yicha texnologik karta. T. 2022 y
13. www.gov.uz- Uzbekiston Respublikasi xukumat portali.
14. www.lex.uz - Uzbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
15. www.zoonet.uz
16. www.agrar.uz
17. www.kitoblar.uz
18. www.kutubxona.uz
19. www.booksee.org
20. www.soil science
21. www.soil mapping

7.	Fan dasturi Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Kengashining 2024 yil "24" avgustdagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ullar: M.Abduraximov-Sharof Rashidov nomidagi SamDU, «Tuproqshunoslik va agrotexnologiyalar» kafedrasi professori, qishloq xo'jalik fanlari doktori
	Taqritzchilar: T.Ortiqov-biologiya fanlari nomzodi, dotsent. N.Xalilov-Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti professori.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60811000-Meva sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi talabalari uchun O'simlikshunoslik fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Fan dasturi talabalarining O'simlikshunoslik fani bo'yicha bilim va malakalarini egallashi, ko'nikmalarini shakllantirishiga qaratilgan mavzular qamrab olingan. Fan dasturida O'simlikshunoslik fanining ilmiy asoslarini, rivojlanish tarixini, tuproqlarning xossalari, begona o'tlarning ta'rifi va ularga qarshi kurash tadbirlari yerga ishlov berish, qishloq xo'jalik ekinlarini ekish, madaniy ekinlarning xalq xo'jaligidagi ahamiyati va ularni rayonlashtirishni, biologik xususiyatlarini; etishtirish va yig'ib-terib olish usullarini, istiqbolli turlari va navlarini; agrotexnikasi va ekish texnologiyasini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tadbir etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat deb maqsad qo'yilgan.

Talaba ushbu fanni o'qishi davomida madaniy o'simliklar uchun xos bo'lgan umumiy qonuniyatlarni o'rganadi. Madaniy o'simliklarning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati, tarqalishi, ekin maydoni, tashqi muhitga talabi, morfologiyasi, biologiyasi, sistematikasi, yuqori hosilni ta'minlaydigan zamonaviy ilg'or agroteknologiyalar tizimini o'rganib oladi.

60811000-Meva sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabalari uchun O'simlikshunoslik fani 3-semestrlarda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzularida keltirilgan mavzular mustaqil ta'lim mavzulariga kiritilmaganligi talabalarining mustaqil ta'limlarda o'zlari mustaqil ravishda ishlashga qaratilgan.

Bundan tashqari fan dasturida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda fan sillabusi 60811000-Meva sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi uchun O'simlikshunoslik fanidan tuzilgan bo'lib, oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan barcha talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Tuproqshunoslik va agroteknologiyalar kafedrasi dotsenti

Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Agrobiotexnologiyalar va oziq-ovqat xavfsizligi instituti 60811000-Meva sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi talabalari uchun O'simlikshunoslik fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

O'simlikshunoslikga oid zamonaviy bilimlarni, sug'oriladigan dehqonchilik sharoitida o'simlikshunoslikning umumiy masalalari, turli qishloq xo'jaligi ekinlarning sistematikasi, morfologiyasi, biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni egallash o'simliklarni tashqi muhim omillariga qarab ekish, parvarishlash tadbirlarini o'rganish hamda ularni amaliyotda tadbir etish ko'nikmalarini hosil qilishdan iborat.

Talaba ushbu fanni o'qishi davomida madaniy o'simliklar uchun xos bo'lgan umumiy qonuniyatlarni o'rganadi. Madaniy o'simliklarning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati, tarqalishi, ekin maydoni, tashqi muhitga talabi, morfologiyasi, biologiyasi, sistematikasi, yuqori hosilni ta'minlaydigan zamonaviy ilg'or agroteknologiyalar tizimini o'rganib oladi.

60811000-Meva sabzavotchilik va uzumchilik ta'lim yo'nalishi 2-kurs talabalari uchun O'simlikshunoslik fani 3-semestrlarda rejalashtirilgan bo'lib, unda ma'ruza va amaliy mashg'ulotlari mavzulari fan dasturi asosida tuzilgan, mavzular ketma-ketligi bir-birini to'ldirib, fanning barcha bo'limlarini qamrab olgan. Mustaqil ta'lim mavzulariga alohida e'tibor berilgan bo'lib ma'ruza va amaliy mashg'ulotlar mavzularida keltirilgan mavzular mustaqil ta'lim mavzulariga kiritilmaganligi talabalarining mustaqil ta'limlarda o'zlari mustaqil ravishda ishlashga qaratilgan.

Bundan tashqari fan dasturida keltirib o'tilgan adabiyotlarning ro'yxati o'zlarining tarkibi jihatdan sillabusda keltirilgan mavzularni ma'ruza va amaliy mashg'ulot hamda mustaqil ta'lim mavzularini o'zlashtirishda amaliy yordam beradi.

Umuman olganda O'simlikshunoslik fanidan tuzilgan fan dasturi oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan qo'yilgan barcha talablarga to'liq javob beradi va uni foydalanishlari uchun tavsiya etaman.

